

4 SEM FYUGP SOCC4D

2026

(May/June)

SOCIOLOGY

(Core)

Paper : SOCC4D

(**Social Stratification**)

Full Marks : 60

Time : 2½ hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions.*

1. তলত দিয়াসমূহৰ পৰা শুদ্ধ উত্তৰটো বাচি উলিওৱা : 1×6=6

Choose the correct answer from the following :

(a) সমাজৰ স্তৰীকৰণক “উচ্চ আৰু নিম্ন সামাজিক এককত
সমাজৰ আনুভূমিক বিভাজন” বুলি কোনে সংজ্ঞায়িত
কৰিছে?

Who defined social stratification as “a
horizontal division of society into ‘higher’
and ‘lower’ social units”?

(i) পিটিৰিম ছ’ৰকিন

Pitirim A. Sorokin

(2)

(ii) মেকআইভাৰ আৰু পেজ
MacIver and Page

(iii) উইলিয়ামছ
Williams

(iv) ৰেমণ্ড ডব্লিউ. মাৰে
Raymond W. Murray

(b) সামাজিক স্তৰীকৰণৰ প্ৰসংগত 'সমতা'ৰ অৰ্থ কি ?
What does 'equality' mean in the context
of social stratification?

(i) সামাজিক স্তৰবিন্যাসৰ অনুপস্থিতি
Absence of any form of social
hierarchy

(ii) সকলো ব্যক্তিৰ বাবে সমান সুযোগ আৰু অধিকাৰ
Equal opportunities and rights for
all individuals

(iii) এক ব্যৱস্থা য'ত সকলোৰে সমান সম্পদ থাকে।
A system where everyone has equal
wealth

(iv) এক কঠোৰ জাতি ব্যৱস্থাৰ প্ৰবৰ্তন
The enforcement of a rigid caste
system

26P/1427

(Continued)

(3)

(c) 'বন্ধ' স্তৰীকৰণ ব্যৱস্থাৰ এটা শ্ৰেষ্ঠ উদাহৰণ হ'ল
The best example of closed stratification is

(i) আধুনিক শ্ৰেণীব্যৱস্থা
modern class systems

(ii) সামন্ত প্ৰথা
feudal estates

(iii) গণতান্ত্ৰিক সমাজ
democratic societies

(iv) মেৰিটক্ৰাচী
meritocracies

(d) মেক্স ৱেবাৰৰ মতে তলৰ কোনটো স্তৰীকৰণৰ এটা দিশ
নহয় ?

According to Max Weber, which of the
following is not a dimension of
stratification?

(i) শ্ৰেণী
Class

(ii) প্ৰস্থিতি
Status

(iii) দল (ক্ষমতা)
Party (power)

(iv) ধৰ্ম
Religion

26P/1427

(Turn Over)

(4)

(e) সামাজিক গতিশীলতাৰ অৰ্থ হ'ল
Social mobility refers to

(i) সামাজিক স্তৰসমূহৰ মাজত গতিশীলতা
movement between social strata

(ii) স্থিৰ শ্ৰেণীব্যৱস্থাৰ স্থান
fixed class positions

(iii) প্ৰস্থিতিৰ জৈৱিক উত্তৰাধিকাৰ
biological inheritance of status

(iv) সমতাৰ চৰকাৰী নীতি
Government policies on equality

(f) স্তৰীকৰণৰ কাৰ্যবাদী দৃষ্টিভঙ্গীয়ে যুক্তি দিয়ে যে
The functionalist view of stratification argues that

(i) ই সংঘৰ্ষ সৃষ্টি কৰে
it creates conflict

(ii) ই যোগ্যতাৰ ভিত্তিত পুৰস্কাৰ নিশ্চিত কৰে
it ensures merit-based rewards

(iii) ই অপ্ৰয়োজনীয়
it is unnecessary

(iv) ই জৈৱিকভাৱে নিৰ্ধাৰিত
it is biologically determined

26P/1427

(Continued)

(5)

2. তলৰ যি কোনো তিনিটা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ দিয়া : $4 \times 3 = 12$
Answer any three of the following questions :

(a) অসমতা আৰু পাৰ্থক্যৰ মাজত পাৰ্থক্য লিখা।
Differentiate between inequality and difference.

(b) সামাজিক স্তৰীকৰণৰ চাৰিটা ভিত্তি উল্লেখ কৰা।
Write four bases of social stratification.

(c) স্তৰীকৰণৰ কাৰ্যবাদী দৃষ্টিভঙ্গীৰ এটা সমালোচনা আলোচনা কৰা।
Discuss one criticism of the functionalist view of stratification.

(d) এটা উদাহৰণসহ নৃ-তাত্ত্বিক স্তৰীকৰণ ব্যাখ্যা কৰা।
Explain ethnic stratification with an example.

(e) সামাজিক পুনৰুৎপাদনত শিক্ষাৰ ভূমিকা কি ?
What is the role of education in social reproduction?

(f) বুৰ্জিয়েৰ 'হেবিটাছ'ৰ ধাৰণাটোৰ বিষয়ে চমুকৈ বৰ্ণনা কৰা।
Briefly describe Bourdieu's 'habitus'.

26P/1427

(Turn Over)

(6)

3. তলত দিয়া প্রশ্নসমূহৰ যি কোনো তিনিটাৰ উত্তৰ দিয়া (প্রতিটো ৫০০ শব্দৰ ভিতৰত) : $14 \times 3 = 42$

Answer any *three* of the following questions
(within 500 words each) :

- (a) সামাজিক স্তৰীকৰণৰ সংজ্ঞা দিয়া। সামাজিক স্তৰীকৰণ
প্রক্রিয়াৰ মৌলিক বৈশিষ্ট্যসমূহ কি কি? $4 + 10 = 14$

Define social stratification. What are the
basic characteristics of the process of
social stratification?

- (b) “শ্রেণী হৈছে বৰ্তমান সময়ৰ সবাতোকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ
স্তৰীকৰণ ব্যৱস্থা।” তুমি এই মতামতক সমৰ্থন কৰানে?
জাতি আৰু লিংগৰ সৈতে তুলনা কৰি এই বিষয়ে
আলোচনা কৰা। $6 + 8 = 14$

“Class is the most significant form of
stratification today.” Do you agree?
Compare with caste and gender.

- (c) “শ্রেণী জাতিতকৈ অধিক গতিশীল।” মাক্স আৰু
ৱেবাবৰ তত্ত্বৰ সহায়ত আলোচনা কৰা। 14

“Class is more dynamic than caste.”
Discuss with reference to Marx and
Weber.

26P/1427

(Continued)

(7)

- (d) “সামাজিক স্তৰীকৰণ অনিবাৰ্য আৰু ইয়াৰ সুবিধাজনক
দিশ আছে।” ক্ৰিয়াত্মক দৃষ্টিভঙ্গীৰ সহায়ত এই বিষয়ে
আলোচনা কৰা। 14

“Social stratification is inevitable and
beneficial.” Critically evaluate this
statement from functionalist
perspective.

- (e) বিশ্বজনীন সামাজিক অসমতাৰ ব্যাখ্যা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত
নাৰীবাদী তত্ত্বৰ সীমাবদ্ধতাসমূহ আলোচনা কৰা। 14

Discuss the limitations of feminist
theories in explaining global inequalities.

- (f) লিংগ স্তৰীকৰণৰ সংজ্ঞা দিয়া আৰু ইয়াৰ স্থায়িত্বৰ
কাৰকসমূহ বিশ্লেষণ কৰা। $4 + 10 = 14$

Define the concept of gender
stratification and analyze the key factors
that contribute to the persistence of
gender stratification.

26P—8500/1427

4 SEM FYUGP SOCC4D